

att hvad 29 punkten i Ridderskapet och Adeln privilegier den 16 Oktober 1723 i strid med ofvan beslutade lagförändring angående giftomannarätt stadga, varder upphäfdt.

Härtill erfordras, enligt nämnda § i Regeringsformen, äfven Ridderskapet och Adeln samtycke. Men Utskottet har föreställt sig, att, derest Riksdagen gillar hvad af Utskottet nu blifvit föreslaget, och Kongl. Maj:t dertill lemnar sitt bifall, så skulle, om än icke innan nästa Riksdag Ridderskapet och Adeln lemnat sitt samtycke till den ifrågavarande förändringen, i hvad den Ridderskapet och Adeln rör, förordning i ämnet likväl kunna och böra utfärdas till efterrättelse för öfriga Svenska medborgare; och Utskottet hemställer alltså,

att underdånig framställning derom till Kongl. Maj:t måtte af Riksdagen göras.

Stockholm den 12 Februari 1867.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

N:o 40.

Ank. till Riksd. Kansli d. 1 Mars 1867, kl. 6 e. m.

Lag-Utskottets Utlåtande, i anledning af väckt motion om upphäfvande af förbudet mot gemensamma andaktsöfningar utan prests ledning å tid, då allmän gudstjenst hålles.

Uti en inom Andra Kammaren väckt motion (N:o 211) som blifvit till Lag-Utskottet öfverlemnad, har Herr C. Grafström anført, hurusom den, vid konventionelplakatets upphäfvande genom Kongl. Förordningen den 26 Oktober 1858, uti tillåtelsen att utan ledning af prest hålla gemensamma andaktsöfningar gjorda inskränkning, att sådana icke finge "ega rum å tid, då allmän gudstjent i församlingen förrättas", ledt dertill, att redlige medborgare, som icke vetat sig begå

ett brott genom sammankommande å en söndagseftermiddag till andaktsöfningar, fått plikta därför med böter eller fängelse; Och då det icke, efter motionärens förmenande, kunde annat än leda till förakt för lagen att, på samma gång det vore, om icke i lagen, åtminstone i tillämpningen, lemnadt en hvar fritt att på hvad sätt som helst använda den tid, då allmän gudstjenst förrättades, samma tids begagnande till förstberörda ändamål deremot betraktades såsom samhällsvådligt och brottsligt, har motionären föreslagit, att förbudet mot sammankommande till gemensamma andaktsöfningar utan prests ledning å de tider, då gudstjenst hålles, måtte upphävas.

Ofvanberörda Kongl. Förordning innehåller följande:

”Medlemmar af den Evangeliskt-Lutherska kyrkan vare ej förment att sammankomma till gemensamma andaktsöfningar utan vederbörande presterskaps omedelbara ledning; dock må sådan sammankomst ej, utan särskildt tillstånd, ega rum å tid, då allmän gudstjenst i församlingen förrättas. Ej eller må vid religionsöfning, som ej är att hänföra till enskild husandakt, tillträde vägras församlingens presterskap, medlem af deras kyrkoråd eller den offentliga myndigheten i orten, hvilken sistnämnda myndighet, i händelse af inträffad olaglighet eller oordning, eger att, der så nödigt anses, sammankomsten upplösa. Uppträder någon, som ej är prest eller enligt kyrkolagen berättigad att offentligen predika, vid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till undergräfvande af religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att honom förbjuda att i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda.

Hvar som föranstaltar så beskaffad sammankomst, hvarom nu sagdt är, å tid, då den ej hållas må, eller å sådan tid dertill upplåter hus eller underlåter att ställa sig till efterrättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, böte från och med femtio till och med trehundra Riksdaler Riksmünt, till tväskiftes emellan åklagaren och församlingens fattige. Saknar den bötfälle tillgång till böterna, skola de förvandlas till fängelse efter samma grunder, som gälla för förvandling af böter enligt Utsöknings-balken.”

Utskottet har efter inhemtad kändedom om den erfarenhet, som tillämpningen af denna författning i nu ifrågakvarande hänseende lemnat, kommit till den öfvertygelse, att motionärens framställning är synnerligen behjertansvärd. Det omförmälda förbudet mot hållande af gemensamma andaktsöfningar, utan ledning af prest, å tid då allmän gudstjenst hålles, var visserligen icke endast en gärd åt den varsamhet, hvarmed man ansåg sig böra gå till väga vid öfvergången från den mindre toleranta lagstiftning, i hvilken åren 1858 och 1860 medförde viktiga och högt påkallade förändringar; ty erfarenheten hade gifvit vid handen, att åtskillige ledare af de separatistiska rörelserna icke dragit i betänkande att

trotsa gällande ordning medelst att ända invid dörrarne af den kyrka, i hvilken församlingen förrättade sin gudstjenst, föranstalta sammankomster, hvilka för den förra yoro störande och icke kunde undgå att väcka förargelse. Men om än det ifrågavarande förbudet må anses egnadt att skydda mot dylika tilltag, så torde detsamma deremot, i sin stränghet tillämpadt, icke befinnas öfverensstämma med den fördragsamhet, som vunnit ett uttryck i Kongl. Förordningen om främmande religionsbekännare och deras religionsöfning den 23 Oktober 1860, enligt hvilken kristna trosbekännare, af hvilken annan lära som helst än den rena evangeliska, ega att förena sig i församling och hafva rätt till offentlig religionsöfning i egna bönehus å tid, som de fritt välja, under det allmänna vilkoret att sådant sker inom de af lag och sedlighet bestämda gränser. Förordningen föreskrifver väl, att en ansökan om tillstånd att ingå sådan förening skall hos Konungen göras; men om det förra vilkorets öfverträdande icke är att befara, lärer väl afslag å sådan ansökan icke ifrågakomma. Emellertid befinner sig inom ländet en sekt, de s. k. baptisterna, den talrikaste bland alla, hvilken icke vill formligen utträda ur Svenska kyrkan och bilda egen församling. Denna sekt kan — såväl som öfriga independenter, hvilka icke göra mera buller af sig än de s. k. tillåtna religionssamfundet — i de större städer, der både ottesång, högmessa och aftonsång i de allmänna kyrkorna ega rum, svårligen få tillfälle att gemensamt förrätta sin andakt, så länge det är förbjudet att sammankomma till andaktsöfningar å tid, då allmän gudstjenst i församlingen hålles. Sådant får dock, kan man invända, enligt författningen ske efter "särskildt tillstånd." Men utom det att i åliggandet att för hvarje särskildt tillfälle utverka tillstånd att sammankomma till utöfvande af sin andakt, ligger ett tvång, som synes icke väl öfverensstämma med de grundsatser, den till tiden sednare lagstiftningen angående religionsfrihet upptagit, och som därför blir desto mera förhatligt, bör ock tagas i betraktande, att en dylik sammankomst stundom icke torde vara beramad så tidigt, att vederbörandes tillstånd kan hinna utverkas, hvilket dock, enligt sammanhanget i författningen, synes böra ske för hvarje särskildt tillfälle. Hvad landsbygden beträffar kan denna svårighet jemväl för den rena evangeliska lärans egna bekännare till och med vara oöfvervinnelig, enär för oväder och under vissa årstider det från somliga trakter kan blifva omöjligt såväl att samlas till den allmänna gudstjensten som att meddela sig med de vederbörande, af hvilka den omförmälda tillåtelsen skall utfärdas, än mer att erhålla en prest till ledning vid den gemensamma andaktsöfningen, för hvilken, till följd af behof och sed, befolkningen hyser en benägenhet, som ingalunda torde böra motverkas.

Utskottet anser nu anförda omständigheter tillräckligt tala för behöfligheten af en ändring i den ifrågavarande författningen, dervid dock Utskottet medgifver angelägenheten deraf, att afvärijandet af de missbruk, stadgaudet haft för afsigt
att

att förekomma, icke lemnas ur sigte. Detta dubbla ändamål har Utskottet trott kunna vinnas genom borttagande af bestämmelsen, att sammankomster till gemensamma andaktsöfningar utan vederbörande presterskaps omedelbara ledning icke må utan särskildt tillstånd ega rum å tid, då allmän gudstjenst i församlingen hålles", och införande i dess ställe af det stadgande, att sådan sammankomst ej får hållas så nära stället för den allmänna gudstjensten, att den sednare eller ordningen vid densamma störes; såsom följd hvaraf den i författningens sednare del fastställda ansvarspåföljd för föranstaltande af så beskaffad sammankomst och för upplåtande af hus dertill bör utgå, och öfverträdelse af det nya stadgandet falla under ansvarsbestämmelsen i 11 Kap. 2 § Strafflagen.

Vid den ändring af gällande bestämmelser i ämnet, som sålunda skulle ega rum och som icke lär kunna ske på annat sätt än genom att, med upphäfvande af Kongl. Förordningen den 26 Oktober 1858, utfärda en annan i dess ställe, hvilken således får sednare datum än nya strafflagen, synes, med afseende på innehållet af 8 § i den s. k. Promulgations-lagen den 14 Mars 1864, hvilken § väl i fråga om förvandling af vitesböter, som enligt *äldre* författning ådömas, hänvisar till den i 2 Kap. 11 § Strafflagen för vissa böters förvandling angifna grund, men om hvars tillämpning tvekan kunde uppstå, då fråga blir om förvandling af likartade böter, ådömda enligt en författning af *yngre* datum än Strafflagen, om denna författning bibehölle samma hänvisning som 1858 års förordning till hvad Utsöknings-balken angående böters förvandling stadgar, sistnämnda hänvisning böra utgå.

Utskottet hemställer således vördsamligen, att den väckta motionen så till vida måtte bifallas, att

Riksdagen för sin del beslutar en författning, hvarigenom, med ändring af Kongl. Förordningen angående särskilda sammankomster för andaktsöfning den 26 Oktober 1858, stadgas som följer:

"Medlemmar af Evangeliskt-Lutherska kyrkan vare ej förment att sammankomma till gemensamma andaktsöfningar utan vederbörande presterskaps omedelbara ledning; dock må sådan sammankomst å tid, då allmän gudstjenst i församlingen för rättas, ej ega rum så nära det ställe, der gudstjensten hålles, att denna eller ordningen dervid störes. Ej eller må vid religionsöfning, som ej är att hänföra till enskild husandakt, tillträde vägras församlingens presterskap, medlem af dess kyrkoråd eller den offentliga myndigheten i orten, hvilken sistnämnda myndighet, i händelse af inträffad olaglighet eller oordning, eger att, der så nödigt anses, sammankomsten upplösa. Uppträder någon, som ej är prest eller enligt kyrko-

lagen berättigad att offentligen predika, vid dylik sammankomst såsom lärare med andliga föredrag, som anses leda till söndring i kyrkligt hänseende eller förakt för den allmänna gudstjensten eller eljest till undergräfvande af religionens helgd, ankomme på kyrkorådet att honom förbjuda att i berörda egenskap inom församlingen vidare uppträda.

Hvar som underlåter att ställa sig till efter rättelse kyrkoråds förbud mot utöfvande af lärareverksamhet, böte från och med femtio till och med trehundra Riksdaler till tväskiftes emellan åklagaren och församlingens fattiga.

Stockholm den 11 Februari 1867.

På Utskottets vägnar:

Eric Sparre.

Reservation:

af Herr *Beckman*: Enär till god kyrklig ordning hörer, att ifrågasvarande sammankomster för andaktsöfning icke af församlingens medlemmar hållas på de tider, då offentlig gudstjenst i församlingen förrättas, och att undantag från denna regel få ega rum endast då aflägsenhet från kyrkan eller annan skälig orsak sådant undantag föranleder, men denna grundsats i den af Utskottet beslutade förändring icke synes tillräckligt afsedd, så har jag för min del icke kunnat samma förändring biträda annorlunda, än såsom ett, i jemförelse med det af motionären föreslagna, mera antagligt alternativ; hvaremot jag för min del ansett den ifrågasvarande punkten af förordningen böra förändras till följande lydelse:

Dock må sådan sammankomst å tid, då allmän gudstjenst i församlingen förrättas, icke ega rum, med mindre aflägsenhet från kyrkan eller annan skälig orsak sådant föranleder.
